

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Valvontalain soveltamisalan tulkinnanvaraisuus saattaa lisätä hallinnollista kuormitusta, sillä epäselvät rajaukset vastikkeettomista palveluista, henkilöstövuokrauksesta ja sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaisista palveluista aiheuttavat toistuvaa selvittelyä sekä palveluntuottajille että viranomaisille.

Poikkeuksia koskeva pirstaleinen sääntely voi vaikeuttaa työn suunnittelua ja johtamista, kun valvontavastuut ja veloitteet vaihtelevat palvelumuodosta toiseen (esim. tukipalvelut, omaishoito, henkilökohtainen apu), mikä kuormittaa sekä esihenkilöitä että henkilöstöä.

Valvontalain ja muun lainsäädännön epäselvät rajapinnat lisäävät tulkintatyötä, erityisesti ammattihenkilölainsäädäntöön ja sosiaalihuoltolakiin liittyen, mikä vie resursseja perustehtävältä ja voi heikentää työn sujuvuutta.

Erityiseksi riskiksi nousee keskeisen käsitteistön epäselvyys. Siitä seuraa hallinnollisen työmäärän lisääntymistä, kun palveluntuottaja, palveluyksikkö ja palvelupiste käsitteet eivät vastaa nykyisiä digitaalisia ja liikkuvia palvelumuotoja ja edellyttävät ylimääräistä rekisteröintiä ja raportointityötä.

Yleisten säännösten tulisi entistä selkeämmin tukea riskiperusteista valvontaa, jotta vähäriskisten toimintojen sääntely ei lisää tarpeettomasti hallinnollista kuormitusta ja kuormita henkilöstöä.

Luvun 5 selkeyttäminen tukee henkilöstön jaksamista pitkällä aikavälillä, sillä epäselvät yleiset säännökset kertautuvat lain myöhemmissä luvuissa ja lisäävät pysyvää hallinnollista kuormaa organisaatioissa.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Palveluntuottajaa koskeva sääntely on osin raskasta ja päällekkäistä, mikä lisää hallinnollista kuormitusta erityisesti pienissä ja monimuotoisissa organisaatioissa ja heikentää henkilöstön mahdollisuuksia keskittyä perustehtävään.

Luotettavuuden arviointiin ja henkilöstöä koskeviin vaatimuksiin liittyy runsaasti tulkinnanvaraisuutta, mikä lisää esihenkilöiden ja asiantuntijoiden selvittelytyötä ja helposti kuormittaa johtamista arjessa.

Sääntely ei kaikilta osin vastaa nykyisiä työvoiman käyttömuotoja, kuten vuokratyötä ja alihankintaa, mikä aiheuttaa epäselvyyttä vastuista. Siitä voi seurata hallinnollista sekä henkistä kuormitusta henkilöstölle.

Toimintaedellytysten valvonnassa tulisi painottaa selkeämmin riskiperusteisuutta, jotta vähäriskinen toiminta ei kuormita tarpeettomasti henkilöstöä ja viranomaisia ja jotta jaksamista voidaan tukea kestäväällä tavalla.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Nykyinen rekisteröintimenettely on hallinnollisesti raskas, ja laaja tietosisältö sekä monivaiheiset menettelyt kuormittavat merkittävästi sekä palveluntuottajien että viranomaisten henkilöstöä ilman selkeää lisäarvoa valvonnan vaikuttavuudelle.

Palveluntuottaja , palveluyksikkö ja palvelupiste tason rekisteröinti aiheuttaa päällekkäistä työtä, erityisesti suurissa, digitaalisissa ja liikkuvissa palvelukokonaisuuksissa, ja lisää ylläpito ja raportointikuormaa.

Rekisteriin tallennettavien tietojen laajuus ja jatkuvat päivitys ja muutosmenettelyt heikentävät tietojen ajantasaisuutta, sitovat henkilöstöresursseja sekä voivat lisätä esihenkilöiden ja hallinnon asiantuntijoiden kuormitusta.

Rekisteröinnissä riskiperusteisuus ei toteudu riittävästi, vaan vähäriskinen toiminta joutuu samojen vaatimusten piiriin kuin korkeariskinen, mikä lisää tarpeetonta hallinnollista kuormitusta ja heikentää valvonnan kohdentumista.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Nykyiset omavalvontavaatimukset painottuvat liikaa dokumentointiin ja raportointiin. Se osaltaan lisää hallinnollista kuormitusta ja vie henkilöstön aikaa perustehtävältä, ja voi heikentää työn hallintaa, työhyvinvointia ja pidemmällä aikajänteellä vaikuttaa negatiivisesti työkykyyn.

Omavalvonnan ja viranomaisvalvonnan välinen työnjako on osin epäselvä, mikä johtaa päällekkäiseen työhön ja epävarmuuteen vastuista ja kuormittaa erityisesti esihenkilöitä ja asiantuntijoita arjen johtamisessa.

Ilmoitus ja seurantavelvoitteet voivat kuormittaa henkilöstöä liiallisesti, jos ne keskittyvät yksittäisten poikkeamien käsittelyyn ilman, että omavalvonta aidosti tukee työn sujuvuutta, oppimista ja työhyvinvoinnin vahvistamista.

Oma- ja valvontaa tulisi kehittää ennakoivampaan ja riskiperusteisempaan suuntaan, jolloin se voisi nykyistä paremmin tukea henkilöstön jaksamista, työkykyä ja kestävä työsken- telyä asiakas ja potilasturvallisuuden rinnalla.

Kommenttine arviomuiston luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

Viranomaisvalvonnan menettelyt ovat osin raskaita ja vaikeasti ennakoitavia, mikä kuormittaa sekä palveluntuottajien että valvontaviranomaisten henkilöstöä ja vie työaikaa ennakoivalta ja kehittävältä toiminnalta.

Viranomaisvalvonnan ja oma- ja valvonnan epäselvä työnjako aiheuttaa päällekkäistä selvittely ja raportointityötä, mikä lisää esihenkilöiden hallinnollista kuormitusta ja heikentää työn sujuvuutta sekä työhyvinvointia.

Valvontaprosessien pitkäkestoisuus ja seuraamusten ennakoimattomuus voivat kuormittaa työyhteisöjä, heikentää työn hallinnan tunnetta ja pitkään jatkuessaan vaikuttaa kielteisesti henkilöstön työkykyyn.

Viranomaisvalvontaa tulisi kehittää selkeämmin riskiperusteiseen ja oikeasuhtaiseen suuntaan, jotta valvonta kohdistuu todellisiin asiakas ja potilasturvallisuusriskeihin ja tukee henkilöstön jaksamista ja työkykyä kestävällä tavalla.

Kommenttine arviomuiston luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

Tiedonsaantia ja tietojen luovutusta koskeva sääntely lisää hallinnollista kuormitusta, kun epäselvät rajaukset ja manuaaliset menettelyt johtavat toistuviin selvityspyyntöihin ja sitovat asiantuntija ja esihenkilöresursseja.

Viranomaisten välinen tiedonvaihto ei ole riittävän sujuvaa ja yhtenäistä, mikä aiheuttaa päällekkäistä työtä, heikentää työn ennakoitavuutta ja kuormittaa henkilöstöä arjessa.

Tietojenvaihdon tekninen toteutus ei vielä riittävästi tue valvonnan tarpeita, jolloin vastuu tiedon kokoamisesta ja varmentamisesta siirtyy henkilöstölle ja saattaa lisätä pitkäkestoista kuormitusta sekä heikentää työkykyä.

Erinäisten säännösten selkeyttäminen ja yhtenäistäminen tukisi kestävä työsken- telyä, vähentäisi hallinnollista kuormaa ja parantaisi valvonnan vaikuttavuutta ilman, että henkilöstön voimavaroja kuluu epäolennaiseen tiedonhallintaan.

Kommenttine arviomuiston luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Siirtymäsäännökset ovat olleet tarpeen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, mutta pitkät ja osittain päällekkäiset siirtymäajat ovat lisänneet epävarmuutta ja kuormittaneet henkilöstöä toimeenpanon eri vaiheissa.

Eri toimijoille asetettujen erilaisten siirtymäaikojen kokonaisuus on vaikeasti hahmotettava, mikä lisää hallinnollista selvittelytyötä ja kuormittaa erityisesti esihenkilöitä ja asiantuntijoita työn arjen johtamisessa.

Toistuvat väliaikaiset järjestelyt ja muutokset heikentävät työn ennakoitavuutta, mikä voi pitkittää kuormitustilanteita ja heijastua henkilöstön jaksamiseen ja työkykyyn.

Selkeämmät ja yhdenmukaisemmat siirtymäsäännökset sekä viranomaisohjaus tukisivat sujuvaa toimeenpanoa, vähentäisivät tarpeetonta hallinnollista kuormaa ja vahvistaisivat kestävä työskenntelyä organisaatioissa.

Kommenttine arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

Arviomuistio osoittaa, että valvontalain toimeenpanoon liittyvä kokonaiskuormituksen riski on edelleen korkea, ja sääntelyn sekä menettelyjen raskaus kohdistuu samanaikaisesti viranomaisiin ja palveluntuottajiin.

Useissa lukukokonaisuuksissa tunnistetut päällekkäisyydet ja epäselvyydet vahvistavat toisiaan käytännössä, mikä lisää pysyvää hallinnollista kuormaa ja heikentää mahdollisuuksia keskittyä perustehtävään.

Valvonnan vaikuttavuus edellyttää selkeämpiä priorisointeja ja riskiperusteisuutta, jotta rajalliset henkilöstö ja osaamisresurssit eivät kulu menettelyihin, joilla on vähäinen lisäarvo asiakas ja potilasturvallisuuden kannalta.

Henkilöstön jaksaminen ja työkyky muodostuvat yhdeksi merkittäväksi kysymykseksi valvontalain jatkokehittämisessä, sillä hallinnollisen kuormituksen hallitsematon kasvu voi vaarantaa pitkäjänteisesti sekä työn sujuvuuden että uudistusten hyväksyttävyyden.

Muut kommenttine arviomuistiosta

Valvontalain tavoitteet ovat perusteltuja ja kannatettavia, mutta arviomuistio osoittaa, että lain toimeenpanoon liittyvät sääntely ja menettelyratkaisut muodostavat kokonaisuutena merkittävän hallinnollisen kuormitustekijän. Epäselvä soveltamisala, päällekkäiset rekisteröinti ja raportointivelvoitteet sekä osin limittäinen omavalvonta ja viranomaisvalvonta kuormittavat sekä viranomaisia että palveluntuottajia ja heikentävät toiminnan ennakoitavuutta.

Hallinnollinen kuormitus kertaantuu lain eri lukujen yhteisvaikutuksena ja kohdistuu erityisesti esihenkilö ja asiantuntijatehtäviin. Tämä heikentää mahdollisuuksia keskittyä perustehtävään ja voi pitkällä aikavälillä vaarantaa henkilöstön työkykyä ja työhyvinvointia. Samalla on olemassa riski, että valvonnan vaikuttavuus heikkenee, jos rajalliset resurssit kohdistuvat menettelyihin, joiden lisäarvo asiakas ja potilasturvallisuuden kannalta on vähäinen.

Valvontalain jatkokehittämisessä on keskeistä vahvistaa sääntelyn selkeyttä, riskiperusteisuutta ja suhteellisuutta sekä hyödyntää digitalisaatiota systemaattisemmin. Näin voidaan vähentää tarpeetonta hallinnollista kuormaa, parantaa toimeenpanon ennakoitavuutta ja tukea kestävä työskenntelyä koko palvelujärjestelmässä. Henkilöstön jaksamisen ja työkyvyn huomioiminen on

olennainen edellytys sille, että valvontalain tavoitteet toteutuvat käytännössä vaikuttavalla ja hyväksyttävällä tavalla.

Koivula Antti
Työterveyslaitos

Husman Päivi
Työterveyslaitos